

Проучване на Евробарометър относно безопасност на храните в Европейския съюз

Източник: Европейски орган по безопасност на храните

<https://www.efsa.europa.eu/en/news/cost-concern-eu-consumers-food-safety-close-behind>

Цената на храната оказва влияние повече за европейците днес, отколкото преди няколко години, превръщайки се в основен фактор, влияещ върху покупките на храна, следван от вкуса. Близо половината от гражданите на Европейския съюз (ЕС) смятат, че безопасността на храните също е важна, а 41% приемат за даденост, че храната която купуват е безопасна. Тези данни идват от Евробарометър¹ за безопасността на храните в ЕС за 2022 г. въз основа на интервюта с 27 000 души в ЕС. Проучването представя поглед върху това как европейците избират храната си, тяхната осведоменост и опасения относно безопасността на храните, и на кого се доверяват за информация свързана с безопасността на храните.²

По искане на Европейския орган по безопасност на храните (ЕОБХ), проучването на Евробарометър изследва възприятията и отношението на европейците към безопасността на храните в Европейския съюз и предоставя информация по отношение на:

- интересът на европейците към теми свързани с безопасността на храните и фактори влияещи върху решенията свързани с храните;
- осведоменост и основни опасения към темите свързани с безопасността на храните, както и отношението към здравословното хранене и рискове свързани с храната;
- основни информационни канали за рискове свързани с храна;
- нива на доверие в различните участници от фермата до трапезата;

¹ Евробарометър - официален инструмент за проучване, използван от Европейския парламент, Европейската комисия и други институции и агенции на ЕС за наблюдение на общественото мнение в Европа по въпроси, свързани с Европейския съюз, както и нагласите по теми от политическо или социално естество <https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/bg/be-heard/eurobarometer>

² <https://www.efsa.europa.eu/en/news/cost-concern-eu-consumers-food-safety-close-behind>

- осведоменост за различните аспекти в системата за безопасност на храните в ЕС;
- поведение в областта на безопасността на храните, използвайки пример за огнище на хранително заболяване.

Проучването на Евробарометър за безопасността на храните в ЕС е проведено в периода 21 март - 20 април 2022 г. и обхваща населението от съответните националности на 27-те държави членки на ЕС на възраст 15 и повече години, с общо 26 509 анкетирани лица³.

Резултатите от проучването на Евробарометър „Безопасност на храните в ЕС“, разкриват интереса на европейците към безопасността на храните, тяхната осведоменост по темите свързани с безопасността на храните и въздействието на опасенията за безопасността на храните върху поведението на потребителите. **Безопасността на храните е един от основните фактори за европейците, който движи решенията при покупка на храни, след цената и вкуса.** Въпреки че тези фактори се различават по естество, изглежда че взаимодействието на покупателната способност, личните предпочитания и необходимостта да гарантираме, че това, което ядем е безопасно, оформя избора на храна на повечето потребители в ЕС.

Проучването показва, че според европейците най-критичен аспект по отношение на рисковете свързани с храната и храненето е въздействието върху здравето им. Висока осведоменост по темите свързани с безопасността на храните имат почти четирима от десет европейци. Начело в списъка сред темите в анкетата, по които европейците са осведомени и свързани с опасения по отношение на безопасността са темите, като остатъци от пестициди в храната; остатъци от антибиотици, хормони или стероиди в месото, както и добавки като оцветители, консерванти или ароматизанти, използвани в храните или напитките. В допълнение към тези опасения, европейците са загрижени и за хранителните отравяния, микропластмасите в храните, заболявания при животните, които засягат и хората. и здравето на животните, които допълват списъка с петте най-често избрани елемента.

Проучването разглежда и други въпроси свързани с безопасността на храните, които са важни за потребителите, като здравословното хранене. Според анкетираните, най-добрия подход към здравословно хранене е диета богата на плодове и зеленчуци, следвано от намаляването приема на мазнини и захари. Около половината европейци са еднакво загрижени за здравословното хранене и за рисковете свързани с храна. Въпреки това, те са по-загрижени за здравословното хранене (близо 1 на 3), отколкото за рисковете свързани с храна (около 1 на 5).

Най-често споменатият източник на информация, относно рисковете свързани с храна сред анкетираните е телевизията, следвана от обмена на информация със семейството, приятели, съседи или колеги и интернет. Според младото население, най-

³ <https://www.efsa.europa.eu/en/corporate/pub/eurobarometer22>

често споменаваният източник на информация са социалните медии, които същевременно делят мястото си с телевизията, интернет и обмена на информация със семейството, приятелите, съседите или колегите. Общопрактикуващите лекари и лекарите специалисти са най-доверен източник на информация, относно рисковете свързани с храна. Високи нива на доверие са отчетени и за учени, работещи в университети или публично финансирани изследователски организации, потребителски организации, фермери и първични производители, екологични или здравни неправителствени организации, институции на ЕС и национални органи.

Съществува високо ниво на осведоменост за различните аспекти, свързани с начина, по който се гарантира безопасността на храните в ЕС. Повечето европейци са съгласни, че съществуват разпоредби, за да се гарантира, че храната която ядат е безопасна; че ЕС разчита на учените да дават експертни съвети относно рисковете свързани с храна; че ЕС и тези органи в тяхната страна, отговорни за безопасността на храните работят заедно, и че ЕС има отделна институция, предоставяща научни съвети относно безопасността на храните. Причините, които могат да ги накарат да не обръщат внимание на информацията за безопасността на храните, според повечето европейци е че приемат за даденост това, че храната на пазара е безопасна. Последвано от убеждението, че хората знаят достатъчно, за да намалят рисковете свързани с храна, както и че информацията предоставена на потребителите, често пъти е много техническа и сложна.

В проучването е представен фиктивен сценарий, който включва съобщение в новините за инцидент с хранително отравяне. Анкетираният са запитани какво ще бъде поведението им при приготвяне на храната и нейната консумация, вследствие на получената информация за хранително отравяне. Преобладаващото мнозинство казват, че има вероятност да променят поведението си в отговор на подобни събития. Сред анкетираният, които посочват, че напротив, не биха го направили, най-голям е делът, който казва, че вече приготвя храната по препоръчания начин.

Проучването включва редица анализи по държави-членки и по социално-демографски категории, които всички участници в системата за безопасност на храните в ЕС могат да използват през следващите години.

Данни от проучването на Евробарометър „Безопасност на храните в ЕС“ за България

Проучването на Евробарометър относно безопасността на храните за България е част от проучването на Евробарометър за ЕС. То предоставя информационни листове със свободен достъп на електронната страница на ЕОБХ⁴ за всички държави от ЕС. Българското участие е с 1 040 лица на възраст 15 и повече години. Периода на

⁴ <https://www.efsa.europa.eu/en/corporate/pub/eurobarometer22#country-factsheets>

проведеното проучване е 22 март – 17 април 2022 г. Използваната методология на анкетиране е лице в лице.

Според българите участвали в проучването, най-важният фактор, който влияе на решенията при закупуване на храна е вкусът (69%). Втори по значение фактор е цената (68%). Безопасността на храните е на трето място (56%) в проучването, следван от фактора съдържание на хранителни вещества (38%) и от къде идва храната (26%). Факторите, които влияят върху закупуването на храна с най-ниско значение са етиката и вярванията (9%) и **въздействието върху околната среда и климата, напр. въглероден отпечатък (5%)** (Табл. 1).

Вкусът, като водещ фактор при анкетираниите българи в проучването е с 1% по-висок от фактора цена, в сравнение с европейците, където цената е водещ фактор. Но може да се отбележи, че цената е определяща при 68% от българите, за разлика от всички други посочени фактори в проучването. Тези резултати вероятно са и вследствие на нарастващите разходи за живот в резултат на пандемията Covid-19 и по-скоро нахлуването на Русия в Украйна. Интересен е факторът, който получава най-нисък процент сред анкетираниите българи, а именно въздействието на околната среда. От което би могло да се направи извод, че за по-голяма част от българите не е съществен фактор въздействието върху околната среда и климата, а по-скоро решенията им при избор на храна са свързани с вкуса, цената и безопасността. Според европейците, вярванията, етиката и религията заемат последно място в проучването при избор на храна (15%).

Таблица 1 Фактори, влияещи върху решенията, свързани с храна – данните са използвани от проучването на Евробарометър „Безопасност на храните в ЕС“ за България <https://www.efsa.europa.eu/en/corporate/pub/eurobarometer22#country-factsheets>

От анкетиранията лица в проучването за България, интерес към безопасността на храните имат 62% от тях, в сравнение с европейците (70%). Интерес към безопасността не проявяват 35% от българите и 29% от европейците. Докато 3% са българите посочили, че не знаят, а 1% са европейците. Интересуващите се лица от безопасността на храните са по-голяма част от тези, които не се интересуват, над половината от анкетиранията. Лесният достъп до информация, позволява на хората, все повече осведоменост и интерес към тази важна област в живота на хората (Табл. 2).

Таблица 2 Интерес към безопасността на храните – данните са използвани от проучването на Евробарометър „Безопасност на храните в ЕС“ за България

<https://www.efsa.europa.eu/en/corporate/pub/eurobarometer22#country-factsheets>

Осведомеността на анкетиранията българи към темите за безопасност на храните е най-висока към темите свързани с **добавките, като оцветители, консерванти или овкусители, използвани в храната или напитките (65%)**, следвани от болестите срещани при животните, напр. засягащи добитъка или хората (62%). Повече от половината от анкетиранията избират остатъците от антибиотици, хормони или стероиди в месото (58%), остатъците от пестициди в храната (56%), генетично модифицирани съставки в храни или напитки (55%) и хранително отравяне от храни или напитки, замърсени с бактерии, вируси и паразити (51%). По-малко от половината са чували за замърсители на околната среда в рибата, месото или млечните продукти (48%), наличие на устойчиви на антибиотици бактерии в храната (46%) и пластмасови микрочастици срещани в храна (35%). **Темата за която най-нисък процент от анкетиранията българи са чували е хуманното отношение към селскостопански животни, напр. по време на транспортиране (33%)**, а за европейците е наличието на устойчиви на антибиотици бактерии в храната. Темата свързана с добавките, като оцветители, консерванти или овкусители, използвани в храната или напитките, също е водеща сред европейците, по ниво на осведоменост (Табл. 3).

гр. София, 1618, бул. „Цар Борис III“ № 136
<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg
 тел. 02/4273056

Ф-НК-7.6-5/0

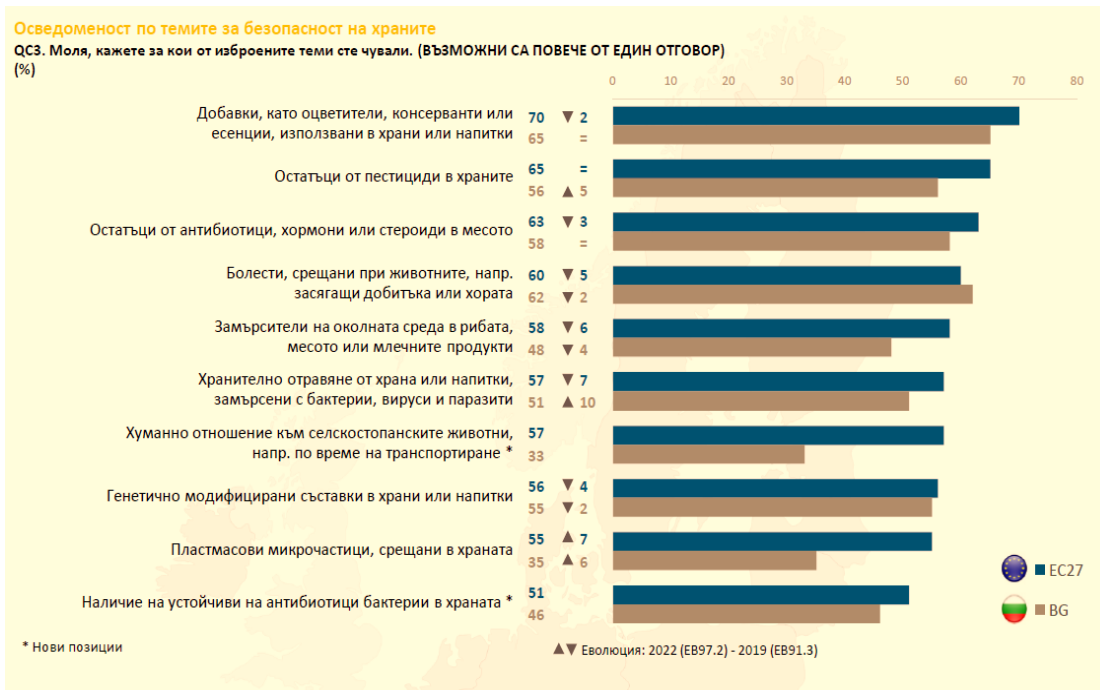

Таблица 3 Осведоменост по темите за безопасност на храните – данните са използвани от проучването на Евробарометър „Безопасност на храните в ЕС“ за България. <https://www.efsa.europa.eu/en/corporate/pub/eurobarometer22#country-factsheets>

Анкетираните лица в проучването за България, които са запознати с поне една от темите свързана с безопасността на храните са попитани коя от темите ги притеснява най-много, когато става въпрос за храна. **Най-често избраните притеснения са свързани с добавките, като оцветители, консерванти или овкусители, използвани в храната или напитките (44%),** след което е темата свързана с генетично модифицирани съставки в храни или напитки (40%). Трето място сред темите е за остатъците от антибиотици, хормони или стероиди в месото (38%), последвана от остатъците от пестициди в храната, болестите срещани при животните, напр. засягащи добитъка или хората и хранително отравяне от храни или напитки, замърсени с бактерии, вируси и паразити (и трите по 32%). На пето място по притеснения сред анкетираните е темата за замърсители на околната среда в рибата, месото или млечните продукти (23%), последвана от наличие на резистентни на антибиотици бактерии в храните (21%) и пластмасови микрочастици срещани в храна (11%). **Най-нисък процент сред анкетираните българи са тези, които са посочили темата хуманно отношение към селскостопански животни, напр. по време на транспортиране (4%)** за тема, която ги притеснява, когато става въпрос за храна (Табл. 4).

Таблица 4 Опасения относно безопасността на храните– данните са използвани от проучването на Евробарометър „Безопасност на храните в ЕС“ за България <https://www.efsa.europa.eu/en/corporate/pub/eurobarometer22#country-factsheets>

Видно от Табл. 3 и Табл. 4, е че когато става въпрос за безопасност на храните темата за добавките, като оцветители, консерванти или овкусители, използвани в храната или напитките е водеща за хората по ниво на осведоменост и опасения за безопасността на храните. Хуманното отношение към селскостопански животни, заема последно място и по ниво на осведоменост и по опасения за безопасността, сред българите участвали в проучването. На европейско ниво, проучването посочва темата остатъци от пестициди в храната, като водеща сред анкетираните, относно опасения за безопасността на храната, а хуманното отношение към селскостопански животни, също както сред българите, така и сред европейците, предизвиква най-малко опасения. Резултатите вероятно са вследствие и на осведомеността на анкетираните българи, като се има предвид, че както показва настоящото проучване, основният източник на информация е телевизията и интернетa (Табл. 6). Темата за добавките, оцветителите и консервантите е все по-често засягана в тези източници на информация, а темата за хуманното отношение към животните вероятно не се разглежда от консуматорите, като тема имаща отношение към безопасността на храните от животински произход, а по-

Противопоставяне на опасенията за безопасността на храните и здравословното хранене

QС6Т. Как се отнася загрижеността Ви за това да имате здравословен хранителен режим към опасенията Ви относно рисковете от храната? (%)

скоро като отношение на хората към животните. Близо половината от българите участващи в анкетата (47%) са еднакво загрижени, както за здравословния начин на хранене, така и за рисковете от храната. Сравнително близък е резултата и за европейците (46%). Сред анкетираните много по-загрижени (12%) или малко по-загрижени (12%) са за това да имат здравословен хранителен режим. Докато тези, които са много по-загрижени (11%) или малко по-загрижени (11%), относно хранителните рискове са с процент по-малко от тези, които са много или малко по-загрижени за здравословният им начин на хранене. Здравословният хранителен режим е водещ фактор и при европейците в сравнение с рисковете от храната. (Табл. 5).

Таблица 5 Противопоставяния на опасенията за безопасността на храните и здравословното хранене – данните са използвани от проучването на Евробарометър „Безопасност на храните в ЕС“ за България <https://www.efsa.europa.eu/en/corporate/pub/eurobarometer22#country-factsheets>

Телевизията и интернетът е основен източник на информация (66%), относно хранителните рискове, според анкетираните българи, следвани от обмен със семейството, приятели, съседни или колеги (62%) и интернет търсачки (37%). Като основни източници на информация, 31 % от анкетираните посочват онлайн социални мрежи и блогове (напр. уебсайтове за видео хостинг), 16 % пък посочват, че получават информация от свързани със здравето места, като напр. местна клиника, след тях е информацията получавана от вестници – онлайн или печатни (14%), радио, включително подкасти (11%), институционални уебсайтове, напр. на публични власти (6%), списания онлайн и печатни (5%), професионални списания (4%), събития, лекции, семинари (4%) и улични сергии или фестивали (4%). На европейско ниво, резултатите са сходни, като основният източник на информация отново е телевизията и интернетът, както и уличните сергии и фестивали заемат последно място в проучването, като основен източник на информация сред европейците (Табл. 6).

Таблица 6 Източници на информация за хранителните рискове – данните са използвани от проучването на Евробарометър „Безопасност на храните в ЕС“ за България <https://www.efsa.europa.eu/en/corporate/pub/eurobarometer22#country-factsheets>

Причините да не се интересуват от безопасността на храните, според 38% от анкетираните българи, е че приемат за даденост, че продаваната храна е безопасна. Тази причина е водеща и сред европейците участвали в проучването (41%). Като 33% от българите смятат, че знаят достатъчно, за да избегнат или намалят рисковете от храната, а от европейците 30%. Третата причина посочена от българите и от европейците, е че считат, че информацията за безопасността на храните често е много техническа и сложна (30% за България и 27% за европейците). За 17% от българите и 15% от европейците взели участие в проучването, липсва време. Информацията за безопасност на храните не е привлекателна, смятат 11% от българите, а от европейците 12% (Табл. 7).

Таблица 7 Причини да не се интересувате от безопасността на храните – данните са използвани от проучването на Евробарометър „Безопасност на храните в ЕС“ за България <https://www.efsa.europa.eu/en/corporate/pub/eurobarometer22#country-factsheets>

Според данните представени в табл. 7 е видно, че най-голям брой са хората, които не се интересуват от безопасността на храните, тъй като приемат, че храната която си закупуват е безопасна. Това от своя страна би могло да бъде показател за доверието на тази част от хората към участници в системата за безопасност на храните. За другата част от хората, които смятат, че знаят достатъчно, за да избегнат или намалят рисковете от храната, би могло да бъде показател за осведомеността на българите в безопасността на храните. Достъпността на информация е важен фактор при избор на храна от консуматорите, но както е видно от проучването, 30% от българите смятат, че тази информация често е техническа и сложна. В много от случаите това предопределя избора на храна от консуматора, предвид сложността на представената информация за храната.

Голяма част от анкетираните са съгласни с поставените въпроси, относно системата на ЕС за безопасност на храните. С твърдението, че има въведени разпоредби, които гарантират, че храната, която ядем, е безопасна са съгласни 57% от анкетираните българи и значително по-висок процент от европейците (73%), а 17% не са съгласни. За да реши колко рисковано може да бъде нещо, предназначено за консумация, ЕС разчита на експертни съвети от учени. С това твърдение са съгласни 59% от анкетираните българи, а 13 % не са съгласни и отново по-висок процент на съгласие за европейците

(70%). 52% от анкетираните българи са съгласни, че ЕС и органите в нашата страна, отговорни за безопасността на храните, работят заедно, а 15 % не са съгласни. С посоченото твърдение, европейците са с по-висок процент на съгласие (65%) в сравнение с българите. ЕС има отделна институция, която предоставя научни становища за безопасността на храните, смятат 52% от анкетираните българи и 61% от европейците, а 12% от българите и 15% от европейците, не са съгласни с това твърдение (Табл. 8).

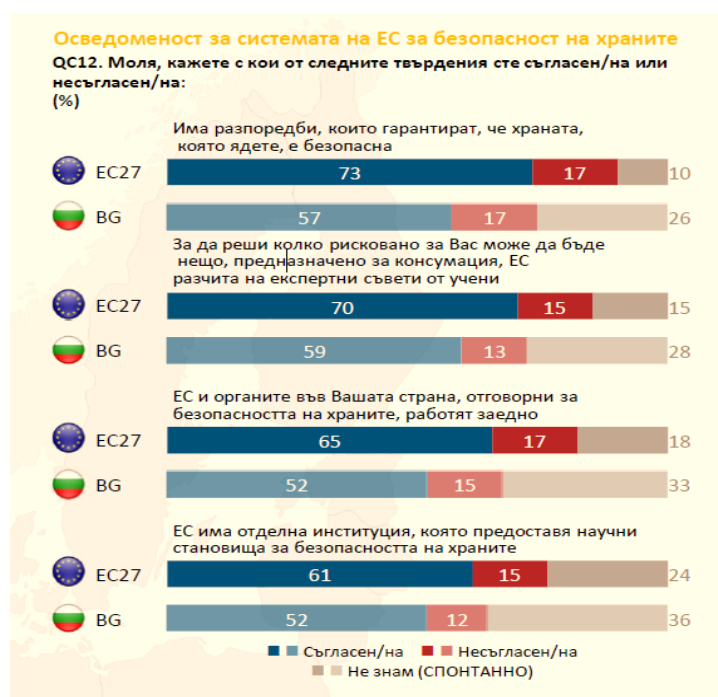

Таблица 8 Осведоменост за системата на ЕС за безопасност на храните – данните са използвани от проучването на Евробарометър „Безопасност на храните в ЕС“ за България <https://www.efsa.europa.eu/en/corporate/pub/eurobarometer22#country-factsheets>

Общопрактикуващите лекари и лекарите специалисти са най-доверените източници на информация, относно хранителните рискове, както за европейците (89%), така и за българите (87%). На второ място, като най-доверен източник на информация за рисковете свързани с храна, според българите от проучването са земеделските стопани и първичните производители (75%), за разлика от европейците, според които второто място се заема от учените работещи в университет или публично финансирана изследователска организация (82%). Българите определят учените, като достоверен източник на информация на трето място в проучването със 73%. Потребителските организации заемат четвърто място (67%), според българите и трето място според европейците.

Следват екологичните и здравни неправителствени организации (61%) и институциите на ЕС (60%) за българите, както и за европейците спрямо начинът на подреждане. **Най-нисък процент от анкетиранияте българи (57%) и европейци (66%) се доверяват на държавните власти, като източник на информация относно хранителните рискове.**

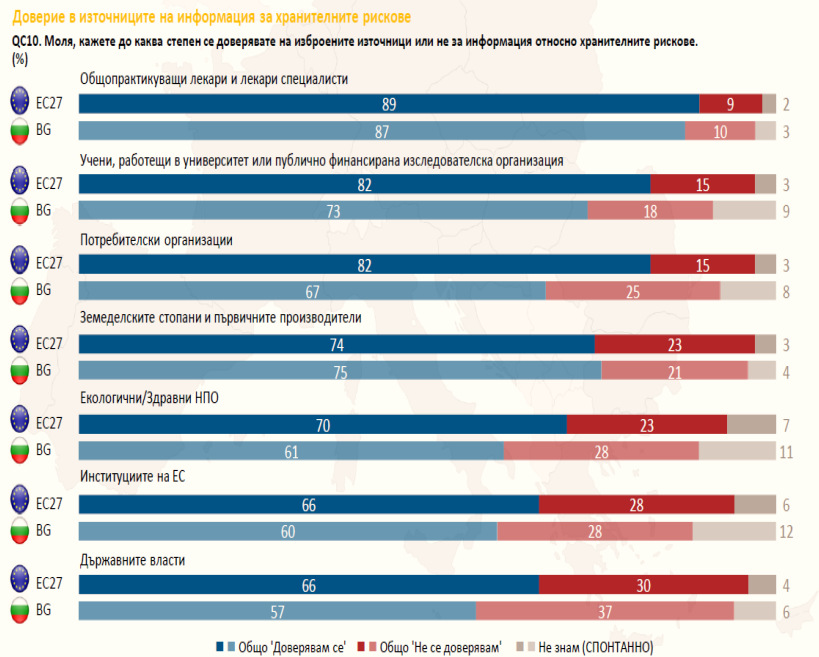

Таблица 9 Доверие в източниците на информация за хранителните рискове – данните са използвани от проучването на Евробарометър „Безопасност на храните в ЕС“ за България <https://www.efsa.europa.eu/en/corporate/pub/eurobarometer22#country-factsheets>

Видно от Табл. 9 е че най-голямо доверие относно източниците на информация за хранителните рискове, българите имат в лекарите и земеделските стопани. На държавните власти се доверяват малко над половината от лицата в проучването, но въпреки това, те заемат последно място от всички посочени източници в проучването.

На Табл. 10 са представени обобщени данни от проучването на Евробарометър, конкретно за България. Посочен е най-висок и най-нисък процент от резултатите на поставените въпроси в анкетата.

Фактори, влияещи върху решенията, свързани с храна		Интерес към безопасността на храните		Осведоменост по темите за безопасност на храните		Опасения относно безопасността на храните	
Вкус 69%	Въглероден отпечатък 5%	Да 62%	Не 35%	Добавки, като оцветители, консерванти или есенции, използвани в храни или напитки 65%	Хуманно отношение към селскостопанските животни 33%	Добавки, като оцветители, консерванти или есенции, използвани в храни или напитки 44%	Хуманно отношение към селскостопанските животни 4%
Източници на информация за хранителните рискове		Доверие в източниците на информация за хранителните рискове		Причини да не се интересуваме от безопасността на храните			
Телевизия или интернет 66%	Професионални списания, събития, лекции, семинари и улични сергии или фестивали 4%	Общопрактикуващи лекари и лекари-специалисти 87%	Държавни власти 57%	Приемам за даденост, че продаваната храна е безопасна 38%		Знам достатъчно, за да избегна или намаля рисковете от храната 33%	

Таблица 10 Обобщени данни за най-високият и най-ниският процент от резултатите на поставените въпроси в проучването на Евробарометър „Безопасност на храните в ЕС“ за България.

Според информацията от проучването на Евробарометър относно безопасността на храните, водещ фактор за българите при закупуване на храна е вкусът, следван от цената. Най-малко влияние при закупуване на храна, оказва факторът въздействие върху околната среда (въглероден отпечатък). Над половината от анкетираните българи се интересуват от темата за безопасността на храните. Притесненията, когато става въпрос за храна са свързани основно с темата отнасяща се до добавките, като оцветители, консерванти или овкусители, използвани в храната или напитките. Темата за хуманно отношение към селскостопанските животни е темата, в която най-нисък процент от българите са осведомени във връзка с безопасността на храните, съответно това е и темата, към която имат най-малко опасения. При противопоставяне на опасенията за безопасността на храните и здравословното хранене, резултатите показват, че по-голям процент от хората са загрижени за здравословното хранене, в сравнение с рисковете от храната. Основен източник на информация за анкетираните българи, относно хранителните рискове е телевизията и интернета. Най-нисък е процента на хората, които са избрали, като източник на информация професионалните списания, лекции, семинари, конференции или улични сергии и фестивали. Голяма част от хората взели участие в проучването, не се интересуват от безопасността на храните, поради това, че приемат за даденост, че продаваната храна е безопасна. Друга част пък смятат, че знаят достатъчно, за да избегнат или намалят рисковете от храната. Третата голяма група хора смятат, че информацията в тази област често е много техническа и сложна. Най-голямо доверие свързано с информация за хранителни

рискове българите имат в общопрактикуващите лекари и лекарите специалисти, а най-малко в държавните власти. Проучването дава резултати и анализи за въздействието, отношението, осведомеността и други показатели на българите към безопасността на храните, които всички участници в системата за безопасност на храните биха могли да използват следващите години.

Източник:

EFSA. Special Eurobarometer Wave EB97.2. Food Safety in the EU, Report Fieldwork: March - April 2022 DOI: 10.2805/729388

EFSA 2022 Безопасност на храните в ЕС за България.
<https://www.efsa.europa.eu/en/corporate/pub/eurobarometer22#country-factsheets>

Други информации в областта на новите храни, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига:
<http://corhv.government.bg/>

Изготвил:

инж. Мария Христова

старши експерт в дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“ при ЦОФХВ
03.02.2023 г.

гр. София, 1618, бул. „Цар Борис III“ № 136
<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg
тел. 02/4273056

Ф-НК-7.6-5/0

